Datum

25-10-23

Onderwerp	Aantal bijlagen
Visie Sociale Basis Oss 2024	5

Wat adviseert het college te besluiten?

1. De visie 'Sociale basis Oss 2040. De kracht van samen leven' vast te stellen.

Wat is de aanleiding voor dit advies?

Er is landelijk veel aandacht voor de zogenaamde sociale basis en de zoektocht naar een meer gemeenschappelijk perspectief. In de hoofdlijnenbrief toekomst Wmo (maart 2022) geeft de staatssecretaris van VWS aan dat van gemeenten wordt verwacht te komen tot een wijkplan gericht op het omzien naar elkaar en het versterken van de infrastructuur en de sociale netwerken in de wijk. Ook in de VNG-propositie *De winst van het sociaal domein*'[1], het integraal zorgakkoord (IZA) en het gezond & actief leven akkoord (GALA) is het versterken van de sociale basis een cruciale factor. En tot slot wordt het onderwerp sociale basis stevig geagendeerd in de kamerbrief 'Aanpak sociale basis inclusief mantelzorgagenda 2023' (juli 2023). Maatschappelijke vraagstukken als vergrijzing, extramuralisering, de woningopgave en het groeiende tekort op de arbeidsmarkt onderstrepen het belang van een solide sociale basis.

Wat is dan precies die sociale basis en waarom is het belangrijk om hier als gemeente Oss een visie op te hebben? In de gemeente Oss staat de inwoner en het collectief in diverse mooie voorbeelden al centraal. Wel wordt een eenduidige visie gemist: een duidelijke koers die helpt om keuzes te maken. Met een visie op de sociale basis tuigen we niet iets heel nieuws op. Er is eerder sprake van hernieuwde aandacht voor inwoners en hun verbanden (gemeenschappen), en de basis die inwoners nodig hebben om mee te kunnen doen in onze samenleving. Een visie sociale basis met een uitwerking in een ontwikkelagenda helpt de gemeente Oss bij een weloverwogen rol richting de sociale basis en gemeenschappen. En in het brengen van samenhang in de verschillende thema's die hieraan bijdragen.

Visie Sociale Basis Oss in het kort

De sociale basis gaat over het gewone, dagelijkse leven. Over inwoners, hun omgeving en de gemeenschappen waar ze onderdeel van zijn. Dit raakt álle aspecten van het dagelijkse leven: sociale contacten, ontmoeting, onderwijs, opgroeien en opvoeden, werk, gezondheid, wonen, bewegen, elkaar helpen, recreëren, cultuur en veiligheid. De sociale basis gaat dan ook over zowel de sociale infrastructuur als over de fysieke leefomgeving. Denk aan sportfaciliteiten in de wijk, een speeltuin of een bankje om samen op te zitten.

We streven naar een solide sociale basis waar inwoners fijn kunnen samenleven, er zijn voor elkaar, betrokken zijn en kunnen meedoen. Dat is onze ambitie. We stellen in de visie op de sociale basis de volgende vragen centraal:

- Wat is een sociale basis, waarom is het belangrijk en wat is onze ambitie?
- Welke rol en houding vraagt het versterken van de sociale basis van de gemeente Oss?
- Wat helpt inwoners van Oss om mee te doen en onderdeel te zijn van een sociaal verband / gemeenschap?

Opiniecommissie

Op 7 september jl. is de conceptvisie besproken in de opiniecommissie van de gemeenteraad. De discussie die gevoerd werd, liet zien dat de raad veel waarde hecht aan dit thema. En dat de raad het belangrijk vindt dat we daadwerkelijk uitvoering gaat geven aan het implementeren van deze visie. De raad wil dan ook periodiek het gesprek voeren over wat de implementatie van de sociale basis van ons vraagt.

Na aanleiding van dit gesprek in de opiniecommissie is een aantal wijzigingen in de visie doorgevoerd.

- Er ligt meer nadruk op diversiteit en de inclusieve samenleving waar iedereen dezelfde kansen krijgt.

[1] De winst van het sociaal domein. Een slimme investering in bestaanszekerheid, kansengelijkheid en gezondheid, VNG, maart 2021.

- Het belang van kansengelijkheid, bestaanszekerheid en gezondheid is meer benadrukt.
- Bij uitgangspunt 5 is de term *gelijk* aangepast in *gelijkwaardig:* 'We werken aan een inclusieve leefomgeving waar iedereen gelijkwaardig is.'
- Tot slot is in de implementatieagenda meer actief beschreven wat we gaan doen om de visie te implementeren.

Welk resultaat willen we bereiken?

Onze ambitie is dat de gemeente Oss in 2040 een solide sociale basis heeft. Deze kenmerkt zich door een veerkrachtige en inclusieve samenleving met een actief gemeenschapsleven en een gezonde leefomgeving. Waar inwoners zich om elkaar bekommeren, verantwoordelijkheid nemen voor hun leefomgeving en kunnen meedoen. De gemeente faciliteert de sociale basis actief vanuit het perspectief van de gemeenschap. Zodat iedereen in Oss fijn en gezond samen kan leven.

Deze ambitie vraagt iets van ons als overheid, van onze partners en niet in de laatste plaats van inwoners. Deze visie gaat in op wat de gemeente (anders) kan doen om onze ambitie te bereiken. Een jaarlijks te actualiseren ontwikkelagenda gaat concreter in op welke inspanningen dit vraagt van de gemeente, welk resultaat we wensen en hoe we de voortgang gaan volgen.

Welke argumenten zijn er voor dit advies? (=want)

1.1 Met de visie op de sociale basis erkennen we de rol die gemeenschappen spelen en geven we richting aan gemeenschapsgericht werken in onze gemeente.

Werken aan een sociale basis betekent samen met inwoners en vanuit de gemeenschap kijken, denken en doen. Het perspectief van de gemeenschap en dat wat mensen voor elkaar willen betekenen, staat centraal. Dit vraagt een responsieve overheid die in gesprek gaat zonder oordeel en aansluit bij het karakter en tempo van een dorp, wijk of buurt. We noemen dit *gemeenschapsgericht werken*. Het implementeren van een visie sociale basis helpt de gemeente Oss bij een weloverwogen keuze in onze rol in relatie tot de samenleving.

1.2 Een solide sociale basis is een randvoorwaarde voor de transformatieopgave sociaal domein.

De taken die in 2015 gedecentraliseerd zijn rond de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet, gaan uit van een overheid die aan individuele inwoners met (mogelijk) probleemgedrag voorzieningen verstrekt. Hierbij was de ambitie al om eigen mogelijkheden van inwoners centraal te stellen en voorliggende voorzieningen te versterken. Evengoed is er bij de decentralisaties en het daarin centraal staande individu nog onvoldoende oog voor gemeenschapszin en collectieven (groepen inwoners) die inhoud en vorm geven aan zorg voor elkaar. Met de visie op de sociale basis geven we indringender, concreter en systematischer invulling aan opdracht uit de decentralisaties. Een solide sociale basis en de verbindingen tussen inwoners onderling zijn dan ook een randvoorwaarde voor het realiseren van de transformatieopgave in het sociaal domein en een toekomstbestendig zorgstelsel.

1.3 Met het opstellen van een visie sociale basis voldoen we aan een verplichting in het GALA.

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA[2]) bevat de volgende verplichting: '*Elke gemeente heeft uiterlijk in 2024 een beleidsvisie op de sociale basis, met aandacht voor gebiedsgerichte*

[2] Het GALA is 3 februari ondertekend door VNG, VWS, ZN en GGD GHOR Nederland. Het akkoord omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040.

uitvoering. Hierin komen in ieder geval de volgende thema's aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein.' De visie sociale basis Oss voldoet hieraan. Een andere verplichting van de brede SPUK regeling GALA is dat van gemeenten een integraal plan wordt verwacht gericht op samenhang. De ontwikkelagenda sociale basis is de basis voor dit integrale plan.

Wat zijn tegenargumenten of risico's? (=maar)

1.1 Alleen het opstellen van een visie verandert niets.

Met het opstellen van een visie hebben we nog niets bereikt, maar we scheppen wel verwachtingen. Daadwerkelijk gemeenschapsgericht werken volgens de uitgangspunten zoals beschreven in de visie sociale basis, vraagt een verandering bij zowel de ambtelijke organisatie als management en bestuur. Alleen het opschrijven zorgt nog niet voor een verandering. Door uitvoering te geven aan de onderdelen van de implementatie-agenda van de visie sociale basis concretiseren we waar we aan werken en borgen we de voortgang.

1.2 De richtinggevende uitgangspunten dragen onvoldoende bij aan realisatie van de visie.

De richtinggevende uitgangspunten zijn tot stand gekomen na zorgvuldig onderzoek en veel gesprekken. Desondanks kan in de praktijk blijken dat ze onvoldoende bijdragen aan de gewenste verandering. Na een jaar zullen we hierover het gesprek aangaan met de partijen die betrokken zijn bij het werken volgens de visie sociale basis. Indien blijkt dat de uitgangspunten aangescherpt moeten worden, zullen we dit ter besluitvorming voorleggen.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

Niet van toepassing. De onderdelen van de implementatie-agenda hebben wel financiële consequenties. We verwachten vooralsnog dat dit binnen reguliere budgetten en het budget van de brede SPUK GALA uitgevoerd kan worden. Hierover informeren we het college apart.

b. Informatiebeveiliging en Privacy

Niet van toepassing.

c. Communicatie

Na vaststelling door de raad delen we de visie met iedereen die input heeft geleverd, en met onze belangrijkste samenwerkingspartners. De visie krijgt voor veel betrokkenen pas lading bij de uitwerking van de implementatie-agenda sociale basis. Denk aan inwoners, dorps- en wijkraden, verenigingen, inwonersinitiatieven, zorg- en welzijnspartners.

d*. Uitvoering*

De uitvoering van de visie op de sociale basis raakt de hele organisatie. In eerste instantie het sociaal domein, maar ook bijvoorbeeld beheer openbare ruimte, communicatie en andere afdelingen. Gemeenschapsgericht werken doen we namelijk als gemeente, niet als afdeling. Na vaststelling van de visie gaan we aan de slag met de implementatie. Door aan de slag te gaan met thema's uit de implementatie-agenda werken we met betrokken collega's, partners en inwoners aan de gewenste verandering.

d. Overlegd met

De visie is opgesteld in nauwe samenwerking met een interne werkgroep waarin verschillende afdelingen betrokken waren. Daarnaast is afstemming gezocht met:

- Adviesraad Sociaal Domein (diverse gesprekken)
- Klankbordgroep inwoners (enkele betrokken inwoners en leden van de adviesraad SD)
- ONS Welzijn

Volgvel	Ons kenmerk
6	

Samenvatting (=korte inhoud)

De gemeenteraad wordt gevraagd de visie op de sociale basis Oss vast te stellen. De sociale basis gaat over het gewone, dagelijkse leven. Over inwoners, hun omgeving en de gemeenschappen waar ze onderdeel van zijn. Dit raakt álle aspecten van het dagelijkse leven: sociale contacten, ontmoeting, onderwijs, opgroeien en opvoeden, werk, gezondheid, wonen, bewegen, elkaar helpen, recreëren, cultuur en veiligheid. De sociale basis gaat dan ook over zowel de sociale infrastructuur als over de fysieke leefomgeving. Denk aan sportfaciliteiten in de wijk, een speeltuin of een bankje om samen op te zitten.

We streven naar een solide sociale basis waar inwoners fijn kunnen samenleven, er zijn voor elkaar, betrokken zijn en kunnen meedoen. Dat is onze ambitie. Met de visie op de sociale basis erkennen we de rol die gemeenschappen in onze gemeente spelen en werken we aan het ondersteunen daarvan. Dit vraagt een andere rol en houding van de gemeente Oss. De visie sociale basis geeft hier richting aan.